

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра медико-біологічних основ спорту та фізичної реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Котляр Ю.В.

«30» 08 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МАНУАЛЬНА ТЕРАПІЯ

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

Декан факультету

Начальник НМВ

А.І. Тіхоміров

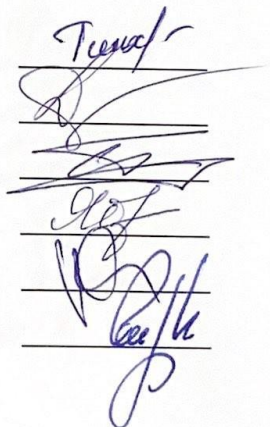
Н.Ю. Довгань

С.В. Гетманцев

Т.М. Яблонська

Ю.В. Тупеев

С.І. Шкірчак

Миколаїв – 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Мануальна терапія	
Галузь знань	22 Охорона здоров'я	
Спеціальність	227 Фізична терапія, ерготерапія	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма		
Рівень вищої освіти	Бакалавр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	II курс	
Навчальний рік	2022-2023	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	4 семестр	-
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3,5 кредити / 105 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	-	-
	51 54	-
Відсоток аудиторного навантаження	Денна форма – 49%	
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	Екзамен	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: Ознайомити студентів із основами мануальної терапії, як методу профілактики та лікування при різних нозологіях. Навчити студентів самостійно володіти технікою мануальної терапії за всіма основними її формами.

Завдання:

Теоретичні – викласти теоретичні основи та методологічні особливості застосування системного підходу при оволодіння технікою мануальної терапії, як самостійного або допоміжного методу лікування та фізичної реабілітації. Під час навчання студенти озброюються методичними підходами мануальної терапії при різних нозологіях. Надати медико-клінічні принципи та критерії фізіологічного та психологічного характеру при застосуванні мануальної терапії у людей різного віку. Аналізувати методичні та практичні рекомендації щодо проведення мануальної терапії у дітей дошкільного віку.

Крім того, обґрунтувати показання та протипоказання до проведення мануальної терапії, фізіологічний вплив численних прийомів мануальної терапії на різні тканини, опорно-руховий апарат та їх функціональний стан.

Практичні - навчити володіти всебічним комплексним підходом при проведенні процедури з метою найбільш ефективного впливу мануальної терапії на організм людини. Ознайомити студентів з основними принципами, видами мануальної терапії, з гігієнічними основами проведення мт, вивчаючи фізіологічну дію мт. Оволодіти навичками і вміннями виконувати різні види мануальної терапії із застосуванням основних та допоміжних прийомів мт. У процесі навчання студенти вчать аналізувати

симптоматику порушень з використанням основних етапів обстеження м'язів. Підготовка до практичної діяльності забезпечується як змістом, так і системою практичних занять.

Очікувані результати навчання:

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- короткі історичні відомості про мануальну терапію; гігієнічні основи проведення процедури мт; гігієнічні вимоги до пацієнта; гігієнічні вимоги до масажиста; засоби догляду за руками масажиста; основні змазчувальні засоби; діагностичні ознаки захворювань з якими зустрічається масажист у своїй практиці; основні принципи мт;
- показання і протипоказання до проведення мануальної терапії; фізіологічну дію мт на тканини, суглоби та організм людини в цілому; загальні методичні вказівки до проведення мт; положення пацієнта і масажиста при проведенні мт; кількість сеансів процедур відповідно захворюванню;
- види, форми і техніки проведення мануальної терапії.
- методику проведення мт при різних захворюваннях і ушкодженнях опорно-рухового апарату;
- особливості методики дитячої мт; показання і протипоказання до мт; методичні особливості мт для дітей 1-го року та дітей 1-3 років життя; масаж при клишоногості та плоскостопості.

має вміти:

- діагностувати ознаки захворювань з якими зустрічається масажист у своїй практиці; дотримуватися гігієнічних норм до проведення процедури мт, до масажиста, до пацієнта; вміти доглядати за руками;
- налагоджувати психологічний зв'язок з пацієнтом; вести відповідну документацію;
- вміти вчасно усунути небажані реакції;
- вміти проводити сеанс як загального мануальної терапії так і мануальної терапії окремих частин тіла, дотримуючись відведеного належного масажного часу;
- застосовувати на практиці методики проведення мануальної терапії при різних захворюваннях і ушкодженнях опорно-рухового апарату;
- володіти технікою дитячої мануальної терапії відповідно до віку та показань і протипоказань.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

№	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Тема 1. Розділи загальної мануальної терапії		2	2
2	Тема 2. Мануальна терапія плечового суглобу		2	2
3	Тема 3. Мануальна терапія ліктьового суглобу		2	2
4	Тема 4. Мануальна терапія кисті		2	2
5	Тема 5. Мануальна терапія гомілковостопного суглобу		2	2
6	Тема 6. Мануальна терапія колінного суглобу		2	2
7	Тема 7. Мануальна терапія тазостегнового суглобу		2	2

8	Тема 8. Мануальна терапія шийного відділу хребта		2	2
9	Тема 9. Мануальна терапія грудного відділу хребта		2	2
10	Тема 10. Мануальна терапія при артритях		2	2
11	Тема 11. Мануальна терапія при артрозах		2	2
12	Тема 12. Мануальна терапія при остеохондрозі		2	2
13	Тема 13. Остеопороз		2	2
14	Тема 14. Спондилоартроз		2	2
15	Тема 15. Патологічні стани, які мають ознаки окремих захворювань		2	2
16	Тема 16. Вертебродіагностика		2	2
17	Тема 17. Вертебродіагностика		2	2
18	Тема 18. Вертебротерапія, загальні принципи та особливості вертебротерапії		2	2
19	Тема 19. Мануальна терапія при плоскостопості		2	2
20	Тема 20. Особливості мануальної терапії дітей		2	4
21	Тема 21. Особливості вісцеральної методики		2	4
22	Тема 22. Мануальна терапія для вагітних		2	2
23	Тема 23. Перша допомога при забоях, розтягах і розривах зв'язок, вивихах		2	2
24	Тема 24. Застосування мануальної терапії в травматології та ортопедії		2	2
25	Тема 25. Особливості проведення мануальної терапії у людей похилого віку		2	2
26	Тести		1	
	Всього за курсом		51	54

4. Зміст навчальної дисципліни

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Розділи загальної мануальної терапії 1. Основні розділи мануальної терапії 2. Хвороби, що лікуються мануальною терапією
2	Тема 2. Мануальна терапія плечового суглобу 1. Анатомія плечового суглобу

	2. Мануальна терапія плечового суглобу
3	Тема 3. Мануальна терапія ліктьового суглобу 1. Анатомія ліктьового суглобу 2. Мануальна терапія ліктьового суглобу
4	Тема 4. Мануальна терапія кисті 1. Анатомія кисті 2. Мануальна терапія кисті.
5	Тема 5. Мануальна терапія гомілковостопного суглобу 1. Анатомія гомілковостопного суглобу. 2. Мануальна терапія гомілковостопного суглобу.
6	Тема 6. Мануальна терапія колінного суглобу 1. Анатомія колінного суглобу. 2. Мануальна терапія колінного суглобу.
7	Тема 7. Мануальна терапія тазостегнового суглобу 1. Тазостегновий суглоб в організмі людини: функції та анатомія 2. Мануальна терапія тазостегнового суглобу
8	Тема 8. Мануальна терапія шийного відділу хребта 1. Особливості будови шийного відділу хребта 2. Мануальна терапія шийного відділу хребта
9	Тема 9. Мануальна терапія грудного відділу хребта 1. Анатомія грудного відділу хребта 2. Мануальна терапія в грудному відділі хребта
10	Тема 10. Мануальна терапія при артритах 1. Етіологія артриту. 2. Застосування мануальної терапії при артритах.
11	Тема 11. Мануальна терапія при артрозах 1. Етіологія артрозу 2. Мануальна терапія при артрозах
12	Тема 12. Мануальна терапія при остеохондрозі 1. Остеохондроз 2. Патогенез 3. Мануальна терапія при остеохондрозі
13	Тема 13. Остеопороз 1. Характеристика остеопорозу 2. Патогенез 3. Деформація хребців 4. Специфічні та МРТ ознаки
14	Тема 14. Спондилоартроз 1. Патогенез спондилоартрозу 2. Мануальна терапія при спондилоартрозі
15	Тема 15. Патологічні стани, які мають ознаки окремих захворювань 1. Спондилолістез 2. Анкілоз 3. Ускладнення мануальної терапії
16	Тема 16. Вертебродіагностика 1. Анамнез, опитування 2. Огляд
17	Тема 17. Вертебродіагностика 1. Фізикальне і мануальне дослідження; 2. Лабораторні та інструментальні методи обстеження
18	Тема 18. Вертебротерапія, загальні принципи та особливості вертебротерапії 1. Лікування залежно від нозологічної форми

	2. Лікування в залежності від травмуючих елементів 3. Лікування в залежності від травмованих анатомічних структур
19	Тема 19. Мануальна терапія при плоскостопості 1. Плоскостопість. Етіологія та клінічні прояви 2. Мануальна терапія при плоскостопості
20	Тема 20. Особливості мануальної терапії дітей 1. Призначення мануальної терапії для дітей 2. Показання та протипоказання
21	Тема 21. Особливості вісцеральної методики 1. Вісцеральна методика 2. Техніка масажу
22	Тема 22. Мануальна терапія для вагітних 1. Призначення мануальної терапії для вагітних 2. Показання та протипоказання
23	Тема 23. Перша допомога при забоях, розтягах і розривах зв'язок, вивихах 1. Призначення мануальної терапії при забоях, розтягах і розривах зв'язок, вивихах 2. Показання та протипоказання
24	Тема 24. Застосування мануальної терапії в травматології та ортопедії 1. Призначення мануальної терапії в травматології та ортопедії 2. Показання та протипоказання
25	Тема 25. Особливості проведення мануальної терапії у людей похилого віку 1. Показання до проведення мануальної терапії 2. Показання та протипоказання

4.3. Завдання для самостійної роботи

№	Назва теми	Зміст теми	Форма звіту
1	Застосування мануальної терапії при артрозах та артритих	<u>Законспектувати:</u> Мета та показання до мануальної терапії. Види мануальної терапії. Показання та протипоказання до застосування мануальної терапії при артрозах та артритих <u>Відпрацювати:</u> Методика проведення мануальної терапії.	Конспект. Демонстрація методики.
2	Мануальна терапія при остеохондрозі хребта	<u>Законспектувати:</u> Протипоказання та показання до мануальної терапії при остеохондрозі шийного, грудного та поперекового відділів хребта. <u>Відпрацювати:</u> Методика проведення мануальної терапії.	Конспект. Демонстрація методики.
3	Мануальна терапія при плоскостопості	<u>Законспектувати:</u> Протипоказання та показання мт при плоскостопості у дітей та дорослих. <u>Відпрацювати:</u> Методика проведення мануальної терапії.	Конспект. Демонстрація методики.
4	Положення при	<u>Законспектувати:</u>	Конспект.

	проведенні мануальної терапії	Положення пацієнта та мануального терапевта при проведенні мануальної терапії. Кількість сеансів процедур відповідно до захворювання.	
--	-------------------------------	---	--

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Масажний кабінет обладнаний масажною кушеткою, валиками, маслом для масажу, одноразові рушники.

5. Підсумковий контроль

5.1. Перелік питань підсумкового контролю

1. Основні історичні стани розвитку ММ.
2. Мета та задачі ММ. Види ММ.
3. Актуальність та соціально–економічне значення ММ. Сучасні вимоги школи ММ.
4. Вимоги до організації лікувального процесу в ММ.
5. Структурні та функціональні особливості сенсорних систем людини.
6. Нервово–гуморальні основи дії ММ.
7. Фізіологічні, анатомічні та біохімічні засади мануальної медицини.
8. Основні лікувальні ефекти ММ.
9. Основні види методів мануальної медицини.
10. Показання та протипоказання до ММ.
11. Суть та специфіка теоретичного обґрунтування ММ. Біомеханіка людини.
12. Етнологія, патогенез, саногенез нейроортопедичної патології.
13. Анатомо–фізіологічні та біохімічні особливості різних відділів опорно – рухового апарату людини.
14. Сучасні уявлення про функціональні блокади ПДС, м'язовий дисбаланс.
15. Сучасні уявлення про розвиток рухового стереотипу та його види.
16. Основні властивості тригерних зон та їх функціональне значення.
17. Загальні уяви про сегментарну іннервацію органів, феномен зон Захар'їна–Теда.
18. Загальні правила проведення лікувального сеансу методами ММ.
19. Загальні принципи діагностики нейроортопедичної патології.
20. Рентгенодіагностичні ознаки дистрофічного процесу в опорноруховому апараті, та їх значення клінічній практиці.
21. Вплив порушень рухового стереотипу на хребетний стовп та рухові сегменти.
22. Класифікація вертеброгенної (нейроортопедичної) патології.
23. Спеціальна мануальна діагностика при біомеханічних порушеннях.
24. Можливі реакції та ускладнення при ММ та їх профілактика.
25. Методика м'яко–тканевої техніки в ММ.
26. Методики ЛФК в ММ.
27. Застосування постізометричної релаксації м'язів.
28. Оптимізація режиму статико–динамічних навантажень на хребетний стовп та суглоби.
29. Основні принципи застосування різних методів ММ в комплексному лікуванні хворих різного профілю.
30. Комплексне застосування методів ММ разом з іншими методами народної медицини, (апі-, дісто-, фіто-, бальнеотерапії).

5.2. «0» варіант залікового/іспитового білету

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет фізичного виховання і спорту
Дисципліна «Легка атлетика та методика її викладання»

Білет № 0

1. Показання та протипоказання до мануальної терапії.
2. Загальні принципи діагностики нейроортопедичної патології.
3. Основні принципи застосування різних методів мануальної терапії в комплексному лікуванні хворих різного профілю.

Викладач: _____
Зав. кафедри _____
« ____ » _____ 20__ р.

Тіхоміров А.І.
Гетманцев С.В.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Відвідування лекцій та їх вивчення	10
2	Відвідування та робота на практичних заняттях	30
3	Самостійна робота	20
4	Екзамен	40
	Всього	100

«5»:

- за глибоке засвоєння програмного матеріалу;
- за повні відповіді на питання;
- вміння розв'язувати конкретні практичні завдання.

«4»:

- за повне засвоєння програмного матеріалу і вміння орієнтуватися в новому;
- змістовні відповіді на запитання;
- усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних завдань;
- охайне оформлення роботи, у відповіді можуть бути окремі неточності,

помилки в математичних розрахунках.

«3»:

- за часткове, неповне висвітлення змісту питань комплексного завдання;
- недостатнє вміння застосовувати теорію для розв'язання практичних задач;
- неточність при формуванні записів;
- завдання, в основному, виконане, мета досягнута, є розуміння основних

положень матеріалу.

«2»:

- за неопанування значної частини програмного матеріалу;
- за невиконане завдання;
- нерозкриття змісту питань, незнання теорії основних питань і термінів;

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Васильєва Л.Ф. Мануальна діагностика і терапія. Клінічна біомеханіка і патобіомеханіка/ Л.Ф. Васильєва – СПб.: Фолиант, 2000.
2. Горбачев О.Ю., Ушаков А.Н. Фізіологічна біомеханіка поперекового відділу хребта/О.Ю. Горбачев, А.Н. Ушаков// Мануальна терапія. – 2001.
3. Губенко В.П. Мануальна терапія в вертебології/В.П. Губенко. – Киев: Здоров'я, 2003.
4. Іванічев Г.А. Мануальна медицина: /Г.А. Іванічев. – Казань, 2000
5. Мохов Д.Е. Остеопатична гравітаційна концепція /Д.Е. Мохов//Мануальна терапія. – 2003
6. Чикуров Ю.В. М'які техніки в мануальній медицині. /Ю.В. Чикуров. – М.: 2003.

7. Чикуров Ю.В. Ефективність методик традиційних і м'яких мануальних технік у хворих з дорсалгіями/Ю.В. Чиркунов//Мануальна терапія. – 2003.

Додаткові:

1. Белая Н.А. Керівництво по мануальній терапії. - М., "Медицина", 1974.
 2. Беляков А.А., Капитанский И.С. Причини ускладнення при лікуванні відкритих переломів кісток. - Ортопедія, травматологія и протезування, 1978.
 3. Вербов А.Ф. Основи лікувальної терапії. - М. "Медицина", 1966.
 4. Волков М.В., Любошиц Н.А. Пошкодження та захворювання опорно-рухового апарату. - М., "Медицина", 1979.
 5. Домбровский В.М. Застосування мануальної терапії при травмах и захворюваннях М.: 1986.
-
1. <https://www.youtube.com/watch?v=mCOJkcXjNzw>
 2. <https://www.youtube.com/watch?v=qsK2P5QugPM&t=256s>